

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Tomáše Langáška (soudce zpravodaj) a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **JUDr. V. B.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, sídlem Křížová 25, Praha 8, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalované ze dne 8. února 2017, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 17. července 2018, č. j. 42 Ad 10/2017 - 16,

takto:

I. Kasační stížnost žalobce **se zamítá.**

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovaná **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Vymezení případu

[1] Rozhodnutím ze dne 18. listopadu 2016 č. j. X zamítla žalovaná žádost žalobce o přiznání starobního důchodu ke dni 4. října 2016 z toho důvodu, že žalobce nezískal potřebnou dobu pojištění.

[2] V námitkách proti tomuto rozhodnutí žalobce namítal, že žalovaná nezohlednila výdělečnou činnost, kterou vykonával v období po 31. prosinci 1998. Žalovaná tyto námitky zamítla rozhodnutím označeným v záhlaví. Zdůraznila, že dobu pojištění osob samostatně výdělečně činných představuje jen doba, za kterou bylo zaplaceno pojistné.

Žalobce se důchodového pojištění účastnil jako osoba samostatně výdělečně činná od 1. března 1992 do roku 2012, pojistné však zaplatil naposledy v roce 1998. Skutečnost, že byl žalobce i v následujících letech zapsán v seznamu advokátů a v živnostenském rejstříku, nezakládá jeho nárok na starobní důchod.

[3] Žalobu proti rozhodnutí žalované zamítl Krajský soud v Ústí nad Labem (dále jen „krajský soud“) rozsudkem označeným v záhlaví.

II. Kasační stížnost a průběh řízení o ní

[4] Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel“) včas kasační stížnost. Namítal, že krajský soud v odůvodnění svého rozsudku odkazoval na § 28 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, aniž by vyložil, proč nelze toto ustanovení na případ stěžovatele aplikovat. Stěžovatel dále nerozumí tomu, proč žalovaná nezaznamenala samostatnou výdělečnou činnost, kterou vykonával v období od 1. srpna 2000 do 31. října 2003 a od 7. února 2004 do dubna 2011, do kdy byl stěžovatel zapsán v seznamu advokátů. Krajský soud dále neuvedl, zda Česká republika částkou, kterou stěžovateli dosud nevyplácí jako starobní důchod, umořuje jeho dluh na pojistném. Stěžovatel dále zpochybnil „vykazovanou mezeru v jeho advokátní činnosti od 14. února 2007 do 9. ledna 2009“, neboť žalované doložil, že i v tomto období advokacii vykonával. Stěžovatel dále v odůvodnění krajského soudu postrádá informaci, zda po dosažení potřebné doby pojištění (doplacení pojistného) získá nárok na starobní důchod. Jelikož považuje stěžovatel pro vytýkané vady rozsudek krajského soudu za nepřezkoumatelný, navrhuje jej zrušit a vrátit věc krajskému soudu k dalšímu řízení.

[5] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti zdůraznila, že žalobce byl sice v období od 1. srpna 2000 do 31. října 2003 a od 7. února 2004 účasten pojištění jako osoba samostatně výdělečně činná, v letech 2000 – 2012 však nesplnil druhou podmínku pro vznik nároku na starobní důchod, protože neplatil pojistné. Tuto skutečnost žalobce ve správním řízení ani v žalobě nezpochybnil. Pokud by žalobce pojistné za toto období uhradil, vznikl by mu nárok na starobní důchod. K výplatě této dávky nedochází, protože žalobce nesplnil potřebné podmínky, nejde o žádné umořování dluhu. Žalovaná proto navrhuje kasační stížnost zamítnout jako nedůvodnou.

[6] V replice k vyjádření žalované stěžovatel zopakoval, že krajský soud nerozvedl, proč na jeho případ nelze vztáhnout § 28 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. V období mezi lety 1999 až 2012 zajišťovala placení pojistného stěžovatelova účetní a stěžovatel měl za to, že pojistné platí. Účetní již zemřela a stěžovatel nemá potřebné podklady k dispozici. Vyzval proto žalovanou, ať prokáže, že pojistné v tomto období nezaplatil. Zároveň stěžovatel vznesl námitku promlčení nároku žalované (státu) na neuhrazené pojistné.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud kasační stížnost posoudil a dospěl k závěru, že není důvodná.

[8] Podle § 28 zákona o důchodovém pojištění má nárok na starobní důchod pojištěnec, který získal potřebnou dobu pojištění a dosáhl stanoveného věku, popřípadě splňuje další

podmínky stanovené v tomto zákoně. Pojištěnec, který dosáhl důchodového věku v roce 2016 (což je případ stěžovatele), potřebuje pro vznik nároku na starobní důchod získat dobu pojištění alespoň 32 let [§ 29 odst. 1 písm. h) zákona o důchodovém pojištění]. Pokud tuto podmínku nesplní, má nárok na starobní důchod i tehdy, pokud získal dobu pojištění nejméně 20 let a dosáhl po roce 2013 věku alespoň o pět let vyššího než je důchodový věk pro muže stejného data narození [§ 29 odst. 2 písm. f) zákona o důchodovém pojištění]. Stěžovatel se narodil v roce 1953, podle přílohy k zákonu o důchodovém pojištění činí jeho důchodový věk 63 let. Pro to, aby mu postačovala doba pojištění 20 let pro vznik nároku na starobní důchod, by tedy potřeboval dosáhnout věku 68 let, stěžovatel však tohoto věku ještě nedosáhl.

[9] V tomto ohledu se krajský soud v odůvodnění svého rozsudku dopustil zjevné chyby v psaní. V odstavci 15 svého rozhodnutí, jehož nesrozumitelnost stěžovatel namítá, krajský soud uvedl, že pro vznik nároku na důchod podle § 28 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění by musel stěžovatel dosáhnout věku 68 let. Je však zřejmé, že měl krajský soud na mysli naplnění podmínek podle § 29 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, jehož znění doslovně citoval v odstavci 9 svého rozsudku. Tato chyba v psaní by stěžovateli, který má právní vzdělání, měla být na první pohled zřejmá, neboť ustanovení § 28 zákona o důchodovém pojištění nemá druhý odstavec, a v žádném případě nezakládá nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku.

[10] Přezkoumatelnosti tohoto rozhodnutí nebrání ani stěžovatelem namítaná skutečnost, že krajský soud neposuzoval, zda by stěžovateli vznikl nárok po doplacení dosud neuhrazeného pojistného, čímž by získal potřebnou dobu pojištění pro vznik nároku na starobní důchod podle § 29 odst. 3 písm. a) zákona o důchodovém pojištění. Podle tohoto ustanovení má nárok na starobní důchod také pojištěnec, který dosáhl po roce 2014 důchodového věku (což je v případě stěžovatele splněno) a získal alespoň 30 let doby pojištění podle § 11 a § 13 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění. Krajský soud přezkoumal závěry žalované, zda stěžovatel splňoval podmínky vzniku nároku na starobní důchod podle tohoto ustanovení, a dospěl k závěru, že tomu tak není. Hypotetické otázky, zda by byla situace jiná, kdyby stěžovatel doplatil pojistné za období let 2000 – 2012, nebyly předmětem řízení před krajským soudem, jejich zodpovězení ostatně spadá do sféry právních rad, k jejichž poskytování soudy oprávněny nejsou. Nejvyšší správní soud nicméně nepřehlédl, že žalovaná v rozhodnutí o námitkách (nad jeho nutný rámec) stěžovatele informovala, že v případě doplacení pojistného ze samostatné výdělečné činnosti znovu posoudí jeho nárok na starobní důchod. Předjímat výsledek tohoto posouzení však soud v tomto řízení nemůže.

[11] Vadou rozsudku krajského soudu konečně není ani to, že se nevyjádřil k otázce, zda nevyplácením důchodu stěžovateli umořuje stát jeho dluh na pojistném. Tuto otázku totiž stěžovatel v žalobě vůbec nevznesl, přičemž platí, že krajské soudy přezkoumávají napadená rozhodnutí správních orgánů v mezích žalobních bodů [§ 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)]. Jde ostatně o otázku zcela mimoběžnou, neboť o nějakém umořování dluhu na pojistném nevyplácením důchodu nemůže být vůbec řeč již jen z toho důvodu, že nárok na důchod stěžovateli podle zákona nevznikl.

[12] Ve správním spise je založen výpis ze seznamu advokátů vedeného Českou advokátní komorou, z něhož vyplývá, že stěžovatel byl zapsán v tomto seznamu od 26. února 1992 do 13. února 2007, od 22. června 2007 do 6. července 2007 a od 8. ledna 2009 do 13. dubna 2011; s účinností od 14. dubna 2011 byl ze seznamu vyškrtnut. Žalovaná nezpochybňovala, že stěžovatel v tomto období vykonával advokacii a účastnil se tedy důchodového pojištění jako osoba samostatně výdělečně činná [§ 5 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 10 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění]. Samotná účast na důchodovém pojištění však pro vznik nároku na starobní důchod nestačí, rozhodující je získání potřebné doby pojištění (srov. výše citovaný § 28 zákona o důchodovém pojištění), které je odvislé od zaplacení pojistného [§ 11 odst. 1 písm. a) tohoto zákona]. Z rozhodnutí žalované potom vyplývá, že stěžovatel zaplatil pojistné naposledy v roce 1998 a vykázané nedoplatky za roky 1999 až 2012 neuhradil. Žalovaná své skutkové závěry opřela o evidenci důchodového pojištění, z jejíchž údajů při svém rozhodování pravidelně vychází. Právě tyto údaje prokazují, že stěžovatel pojistné nezaplatil. Pokud stěžovatel tvrdí opak, je povinen své tvrzení prokázat, což se mu však zjevně nepodařilo.

[13] K námitce promlčení nároku státu na zaplacení pojistného za období let 1999 – 2012 Nejvyšší správní soud uvádí, že je třeba rozlišovat pohledávku státu na zaplacení pojistného, která promlčení jistě podléhá (avšak nikoli ve lhůtě podle obecných ustanovení soukromého práva, nýbrž ve lhůtě 10 let podle § 18 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů), a otázku zaplacení pojistného jako podmínky pro vzniku nároku na starobní důchod. Námitka promlčení má své místo pouze v řízení, v němž stát na osobě účastné na důchodovém pojištění vymáhá dlužné pojistné. V tomto řízení je však posuzován nárok stěžovatele na starobní důchod a je pro ně zcela nepodstatné, zda již bylo právo státu na konkrétní splátku pojistného promlčeno či nikoli. Opačný závěr by ostatně zcela popřel podstatu důchodového pojištění, neboť placení či neplacení pojistného se pro účely vzniku nároku na starobní důchod z povahy věci projevuje až s delším časovým odstupem. Platil-li by výklad zastávaný stěžovatelem, stačilo by každému účastníku důchodového pojištění platit pojistné pouze v posledních deseti letech před odchodem do důchodu a následně vznést námitku promlčení ve vztahu k pojistnému, jež byl povinen platit dříve. Takový výklad však zcela odporuje povaze systému důchodového pojištění, který stojí na průběžném financování z pojistného odvedeného ekonomicky aktivními osobami, tedy teprve budoucími poživateli starobního důchodu.

IV. Závěr a náklady řízení

[14] Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že stěžovatel nezískal ke dni 4. října 2016, k němuž žádal o přiznání starobního důchodu, potřebou dobu pojištění. Jeho kasační stížnost tudíž není důvodná a Nejvyšší správní soud ji zamítl podle poslední věty § 110 odst. 1 s. ř. s. Rozhodl tak bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s.

[15] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalobce neměl úspěch ve věci, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaná sice měla ve věci plný úspěch, navzdory tomu však také podle § 60 odst. 2 s. ř. s. nemá na náhradu nákladů řízení právo.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. září 2018

JUDr. Tomáš Langášek
předseda senátu